
“SURADNICI VAŠE RADOSTI“
PAPA BENEDIKT XVI. O SVEĆENIŠTVU

Joseph Murphy, Rim

UDK: 262.131 Benedictus sanctus XVI

254

Primljeno 12/2006.

Sažetak

Razmatranja Josepha Ratzingera, pape Benedikta XVI., o naravi svećeničke službe tema je ovoga članka. U prvom se dijelu obrađuje narav i govori o svećeništvu. Prema tradicionalnom kristocentričnom, ontološkom i sakramentalnom shvaćanju, svećeništvo se temelji na osobi čovjeka kao služitelja. Šezdesetih godina prošloga stoljeća sve je više jačao društveni i funkcionalni pogled, koji je tumačio svećeništvo kao službu zajednice koja se nalazi unutar društvene ustanove zvane Crkva. Joseph Ratzinger razvio je vlastito teološko shvaćanje svećeništva u razdoblju nakon II. vatikanskog koncila, kada je značenje samoga svećeništva bila vruća tema raznih rasprava. U skladu s koncilskim naukom, on ponavlja tradicionalnu kristocentričnu koncepciju svećeništva, koja se usredotočuje na slavljenje sakramenata, uključujući i ono što je valjano u suvremenim razmišljanjima, s posebnim naglaskom na propovijedanje Božje riječi i vodenje zajednice.

Drugi dio dotiče temu svećeništva kao nastavak Kristova poslanja. Spasenjsko poslanje Isusa Krista, božanskoga Sina, temelj je teološkog razmišljanja o svećeništvu Josepha Ratzingera. Cijelo je Kristovo biće poslanje i odnos. Da bi naglasio kristološku i sakramentalnu narav apostolske službe, Joseph Ratzinger služi se tumačenjem svećeničke službe i liturgije koje sv. Pavao donosi u Rim 15,15-16. Drugi je tekst 1 Pt 5,1-4, koji Ratzinger tumači kao “svećenikovo ogledalo”.

Treći dio razmatra kristološki temelj svećeništva koji se odražava na svećenikovu osobnu duhovnost i njegov način vršenja službe. Da se svećenički život ne bi izrodio u aktivizam, Joseph Ratzinger naglašava važnost molitve i kontemplacije koje su, osim što nam vraćaju radost u Gospodinu, zacijelo najvažnije od svih pravih pastoralnih aktivnosti. Na osobnoj razini, Joseph Ratzinger naglašava potrebu da svećenik gaji prijateljski odnos s Kristom. To

prijateljstvo, popraćeno s poslušnošću Kristovoj volji, u stvari jest tajna svetosti.

Četvrti dio razmatra ulogu svećenika kao čovjeka istine i radosti. Kada čovjek živi u skladu s istinom, u vjernosti Bogu i njegovom objavljenom zakonu, on "dolazi do spoznaje da ga Bog voli i otkriva radost u istini i pravednosti – radost u Bogu koji tada postaje njegovo osnovno radovanje".

Obraćajući se braći kardinalima dan prije svojega izbora na Petrovu stolicu, tadašnji kardinal Joseph Ratzinger govorio je o pastoralnoj službi, podsjećajući na zapovijed koju je Krist dao svojim apostolima: da donesu rod koji će ostati (Iv 15,16). Tumačeći da je plod sve što je usađeno u ljudskim srcima: "ljubav, znanje, gesta koja je kadra dirnuti srce, riječi koje otvaraju dušu radovanju u Gospodinu", molio je u toj prigodi Gospodina da "ponovno pošalje Pastira po svome srcu, koji će nas voditi k spoznaji Krista, njegovoj ljubavi i pravoj radosti".¹ Na početku svojega pontifikata papa Benedikt XVI. vratio se ovoj temi, opisujući pastirovu zadaću kao zadaću onoga koji nasljeđuje Kristovo poslanje traženja ovaca što su se izgubile u pustinji i koje vodi "životu, prijateljstvu sa Sinom Božjim, k onomu koji nam daje život, i to život u izobilju". Pasti ovce, znači voljeti ih i biti spreman žrtvovati se za njih i radi njih. Ljubiti ih znači "darivati ovcama ono što je uistinu dobro, hranu Božje istine, Božje riječi, hranu njegove prisutnosti, koju nam daje u Presvetoj Euharistiji". Smisao je svećeničkog života, veli Papa, "objaviti Boga ljudima", a pastoralna je služba u konačnici "služba radosti, Božje radosti koja se želi objaviti u svijetu".²

Prve godine pontifikata ta vizija pastirske službe koja ima svoj temelj u Evanđelju i spisima crkvenih otaca, veoma je naglašena u naučavanju Svetoga Oca o svećeničkom životu i službi. Tijekom te godine Papa je imao tri susreta sa skupinama svećenika i đakona: dva s klerom rimske biskupije i jedan s klerom biskupije Aosta. Na tim su se susretima vrlo poučno i pronicljivo propitivali problemi svećeničke službe i duhovnosti, te praktični pastoralni problemi s kojima se svećenici svakodnevno susreću; osim toga, za tih je susreta papa Benedikt imao priliku govoriti o svećeništvu, na misi

¹ Cardinal Joseph Ratzinger, Homily at the Mass for the Election of the Roman Pontiff, 18 April 2005: *L'Osservatore Romano, English-language edition* (20 April 2005), str. 3 (malo modificirani prijevod).

² Benedict XVI, Homily at the Mass for the Inauguration of the Pontificate, 24 April 2005: *L'Osservatore Romano, English-language edition* (27 April 2005), str. 8-9.

ređenja novih svećenika u bazilici sv. Petra na Duhove (15. svibnja 2005.), u susretu s bogoslovima za pastirskog pohoda Kölnu u kolovozu 2005. o Svjetskom danu mladih te na misi krizme na Veliki četvrtak 2006. Njegove dirljive riječi u svim tim prigodama odražavale su snažno i životno teološko razmišljanje o naravi svećeništva, razmišljanje koje je postalo posebno intenzivno u godinama nakon II. vatikanskog koncila, zbog sumnja koje su se u isto vrijeme pojavile o biti i o smislu svećeništva.³

1. RASPRAVA O NARAVI SVEĆENIŠTVA

Prema tradicionalnom kristocentričnom, ontološkom i sakramentalnom shvaćanju, svećeništvo se temelji na osobi čovjeka služitelja. Krist je onaj koji daje svećenički red posredništvom Crkve u sakramentu svetoga Reda, na način da se svaki svećenik njemu suobličuje kako bi mogao djelovati *in persona Christi*, i usredotoči se na slavljenje euharistijske žrtve i drugih sakramenata. Premda je zadaća propovijedanja i upravljanja zajednicom smatrana bitno svećeničkom dužnosti, kod nekih se autora, polazeći od tumačenja Kristova svećeništva u Poslanici Hebrejima, pojavila sklonost da se bit svećeništva usredotočuje isključivo na njegovu bogoštovnu dimenziju i da se druge značajke smatraju podređenima slavljenju sakramenata.

---

³ Neki od važnijih prinosa Josepha Ratzingera teologiji svećeništva i svećeničkoj duhovnosti su: *Zur Frage nach dem Sinn des priesterlichen Dienstes*, u: Geist und Liebe 41 (1968): str. 347-376; *Il ministero sacerdotale*, u: L'Osservatore Romano (28 May 1970): str. 3, 8; *The Priest as Mediator and Minister of Christ in the Light of the Message of the New Testament*, u: Principles of Catholic Theology (San Francisco: Ignatius Press, 1987), str. 267-284; *Ministers of Your Joy: Reflections on Priestly Spirituality* (Slough: St Paul Publications, 1988); *The Male Priesthood: A Violation of Women's Rights?*, u: Congregation for the Doctrine of the Faith, *From "Inter Insigniores" to "Ordinatio Sacerdotalis": Documents and Commentaries* (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 1996), str. 142-150; *On the Essence of the Priesthood*, u: Called to Communion: Understanding the Church Today (San Francisco: Ignatius Press, 1996), str. 105-131; *Preparation for Priestly Ministry*, u: *A New Song for the Lord* (New York: Crossroad, 1996), str. 206-226; *The Ministry and Life of Priests*, u: Pilgrim Fellowship of Faith: The Church as Communion (San Francisco: Ignatius Press, 2005), str. 153-175. *The Priest as Mediator and Minister* je korigirano izdanje predavanja održana prvi put u Maynooth Union Summer School 1969.; različiti članci, uključivši i Ratzingerove, objavljeni su u: *Priest: Person and Ministry*, ed. Gerard Meagher (Dublin and London: Gill and Macmillan, 1970).

Šezdesetih godina prošlog stoljeća sve je više jačao društveni i funkcionalni pogled, koji je svećeništvo tumačio kao službu zajednici koja se nalazi unutar društvene ustanove zvane Crkva.⁴ Taj pogled više naglašava svećenikovu ulogu kao voditelja zajednice i propovjednika Riječi, ali u nekim svojim radikalnijim oblicima može u praksi dovesti do isključivanja bogoštovne značajke. Katkad se zamagli bitna razlika između sakramentalnog svećeništva i općega krsnog svećeništva svih vjernika, i onda se svećeništvo počinje tumačiti više u sociološkim kategorijama negoli u sakramentalnim. Svećenika se tada više promatra kao upravitelja i propovjednika, predstavnika Crkve ili lokalne zajednice, negoli kao predstavnika Krista. Posljedica toga je da neki tvrde kako je moguće izabrati vjernika svjetovnjaka koji bi obavljao svećeničke dužnosti tamo gdje to zahtijevaju sakramentalne potrebe zajednice.⁵

Razlozi za nastanak tog funkcionalnog modela svećeništva proistekli su iz kulturalne revolucije vremena, tendencije shvaćanja Crkve, a time i svećeništva u čisto sociološkim terminima, novog zanimanja za ideje reformatora XVI. stoljeća i utjecaja radikalnih egzegetskih teorija koje su bile sklone čitanju Svetoga pisma odvojeno od poklada vjere Crkve, te iz prenamaglašavanja diskontinuiteta između Staroga i Novoga zavjeta.⁶

Novi sociološki i funkcionalni pristup simptomatičan je za izvješće Nizozemskoga pastoralnoga vijeća o svećeničkoj službi, održanog u Noordwijkerhoutu 1970., prema kojemu se "služba sastoji u poslanju i ovlastima službeno dodijeljenima od kršćanske zajednice, za predsjedanje zajednicom u skladu s Evanđeljem i po njezinom uvođenju u smisao života i davanju nadahnuća za sve njezine aktivnosti u ovome svijetu".⁷ U ovome se izvješću nigdje ne spominje da je Krist u samoj Crkvi ustanovio i svećeništvo. Svećenička se služba tumačila u čisto sociološkim terminima,

⁴ O različitim pristupima teologiji svećeništva u poslijekoncilskom razdoblju, vidi Erio Castellucci, *Il ministero sacerdotale* (Brescia: Queriniana, 2002), str. 248-262.

⁵ Edward Schillebeeckx, koji shvaća službu ponajprije kao „vođenje zajednice“, može se uzeti kao primjer; vidi njegovo djelo: *Ministry: A Case for Change* (London: SCM Press, 1981); idem, *The Church With a Human Face: A new and Expanded Theology of Ministry* (London: SCM Press, 1985). Zbor za nauk vjere odgovorio je svojim pismom *Sacerdotium Ministeriale* iz 1983., na reducirano funkcionalno shvaćanje svećeništva čiji je promicatelj među drugima i Schillebeeckx.

⁶ Kratki pregled nalazi se u: Thomas J. McGovern, *Priestly Identity: A Study in the Theology of Priesthood* (Dublin: Four Courts Press 2002), str. 7-13.

⁷ Navodi se u: Jean Galot, *Theology of the Priesthood*, trans. Roger Balducelli (San Francisco: Ignatius Press, 1985), str. 17 (prijevod djelomično modificiran).

kao služba predvođenja u Crkvi, čija se precizna forma mogla i promijeniti kako bi bolje odgovarala promjenljivim potrebama zajednice. O toj se formulaciji raspravljalo na Vijeću na kojemu je izvješće bilo predstavljeno, pa se definicija modificirala s dodatkom da je službenik "ovlašteni i odgovorni svjedok definitivnog djela spasenja u Isusu Kristu". Premda je ta definicija značila korak naprijed, ostala je nedovoljna i previše je mirisala na tumačenje svećeničke službe prema modelu funkcionalnosti, usredotočenja na zajednicu.⁸

Zbog različitih dvojbi koje je prouzročila glede naravi i svrhe svećeničke službe, ta je nova koncepcija izazvala duboku i dugotrajnu krizu identiteta među svećenicima, što je dovelo do mnogih otpada od svećeničke službe i dramatičnog opadanja zvanja. Na Sinodi biskupa 1971. sudionici su bili duboko svjesni te duhovne krize, koju su protumačili kao posljedicu iskrivljenoga teološkog razumijevanja same naravi svećeničke službe.⁹ Iz sinodalnih rasprava bilo je jasno da bi odluka o svećeničkoj službi bila ostvariva jedino onda kada bi teološka osnova same svećeničke službe bila jasnija i razumljivija. Za ostvarivanje tog cilja Sinoda je u svojem završnom dokumentu, *De sacerdotio ministeriali*, iznijela važna doktrinarna načela i donijela cijeli niz praktičnih usmjerenja za svećenički život i službu.

Papa Ivan Pavao II. dao je svoj prinos teologiji svećeničke službe u svojim godišnjim porukama svećenicima za Veliki četvrtak i u osamnaest kateheza na općim audijencijama posvećenima svećeničkoj službi, od ožujka do rujna 1993. g. Uz to, rad Sinode biskupa iz 1971. nadopunila je Sinoda iz 1990., koja je bila posvećena svećeničkoj formaciji i koja je 1992. objavila Postsinodalnu apostolsku pobudnicu *Pastores dabo vobis*. Taj dokument u svojem drugom poglavlju sadrži jezgrovito teološko izvješće o naravi i poslanju ministerijalnog svećeništva te ujedno nudi plan za današnju formaciju svećenika.

Različiti prinosi papinskog učiteljstva nakon II. vatikanskog koncila razvili su i razjasnili saborsko učenje o svećeničkoj službi, koje se ponajprije nalazi u Dogmatskoj konstituciji o Crkvi *Lumen gentium* (LG) i u Dekretu o službi i životu svećenika *Presbyterorum ordinis* (PO). Svjesni da je tradicionalni pojam svećeničke službe u kulturnim i žrtveničkim terminima bio prilično

---

⁸ Usp. Isto, str. 18.

⁹ Usp. Synod of Bishops, *De sacerdotio ministeriali: Acta Apostolicae Sedis* 68 (1971), str. 898-922.

ograničen, koncilski su oci nastojali takvo shvaćanje prikazati unutar potpunijeg tumačenja naravi svećeničke službe u njezinim različitim stupnjevima. Kao odraz rasprave o biskupskoj službi, koja je vodila k formuliranju LG 18-27, Sabor je posebno u LG 28 i PO 2 ocrtao sliku svećenika u ministerijalnim i misijskim terminima. Ondje se porijeklo svećeničke službe tumači iz Kristova poslanja, što čini dio poslanja cijele Crkve. Sadržaj svećeničkog poslanja (LG 28 i PO 4-6) razlaže se njegovim sudjelovanjem u trostrukoj Kristovoj službi: proroka, svećenika i kralja. Iz toga dakle slijedi da se svećenik, na način podređen biskupu, zareduje za propovijedanje, slavljenje sakramenata i pastoralno vođenje vjernika. To nisu tri različite zadaće, nego tri vida iste službe, pa kada se govori o jednomu, govori se implicitno i o ostala dva vida. Propovijedanje je usmjereno prema Euharistiji i zajednici (usp. PO 4), Euharistija je ostvarenje propovijedanja te izvor i vrhunac života Crkve (usp. PO 5), dok su različita djela milosrđa koja svećenik usklađuje, praktična ostvarenja propovijedanja i konkretan izraz duboko ukorijenjene euharistijske duhovnosti (usp. PO 6).¹⁰

Joseph Ratzinger je vlastito teološko shvaćanje svećeništva razvio u razdoblju nakon II. vatikanskog koncila, kada je značenje samoga svećeništva bilo vruća tema različitih rasprava. U skladu s koncilskim naukom, on ponavlja tradicionalnu kristocentričnu koncepciju svećeništva, koja se usredotočuje na slavljenje sakramenata i uključuje i ono što je valjano u suvremenim razmišljanjima, s posebnim naglaskom na propovijedanje Božje riječi i vođenje zajednice. On to čini ne temeljeći svećeničku službu samo na Kristovu svećeništvu, kako stoji u Poslanici Hebrejima, nego puno šire, na cjelokupnomu Kristovom poslanju, u kojemu je on istodobno prorok, svećenik i kralj. U svojim teološkim i duhovnim spisima Ratzinger razrađuje to temeljno shvaćanje, kako bi došao do praktične posljedice za svećenički život. Svećenikovo je poslanje zapravo ostvarenje uloge glasnika Riječi, kako bi se Kristovo djelo spasenja moglo nastaviti u našem vremenu, po propovijedanju Riječi i slavljenju sakramenata, posebno Euharistije. Postavljajući svoje ufanje u Krista, svećenik je, unatoč svim nevoljama i kušnjama koje ga mogu zadesiti, čovjek radosti; to je radost koja se temelji na kršćanskoj vjeri i nadi.

---

¹⁰ Usp. E. Castellucci, *Il ministero sacerdotale*, str. 234.

2. SVEĆENIŠTVO NASTAVLJA KRISTOVO POSLANJE

Spasenjsko poslanje Isusa Krista, božanskoga Sina, temelj je teološkog razmišljanja o svećeništvu Josepha Ratzingera. Cijelo je Kristovo biće poslanje i odnos. Unutar Trojstva, Sin izlazi od Oca i jednak je i istobitan s njim. Prema Očevu vječnom planu, Sin je poslan u svijet da ispuni službu posredništva i pomirenja. Uzimajući na sebe ljudsku narav, on zastupa Boga među ljudima i djeluje kao jedini posrednik, vršeći svoju misiju pomirenja ljudi s Bogom po propovijedanju, djelima spasenja i nadasve Pashalnog misterija svoje smrti i uskrsnuća. Kristovo propovijedanje ima i "sakramentalnu" strukturu, jer "njegova poruka nosi sa sobom konkretnu realnost Utjelovljenja i temu križa i uskrsnuća".¹¹ Za Crkvu, ta struktura gleda naprijed, prema zajedničkom odnosu između propovijedanja i Euharistije, te intimnoj vezi između propovijedanja i svjedočenja preko trpljenja.

Premda Poslanica Hebrejima govori o Kristu kao vrhovnom velikom svećeniku, riječ "svećenik" (grčki: *hierous*; latinski: *sacerdos*) ne odnosi se na one koji vrše različite službe u novozavjetnim zajednicama. Temelj kršćanskog svećeništva ipak nalazimo u poslanju koje je predano apostolima, čije je posljedice na život apostola tako snažno opisao sveti Pavao, posebno u svojim dvjema poslanicama Korinćanima. Prema Evanđeoskom izvješću Isus "pozove koje sam htjede" i "ustanovi dvanaestoricu da budu s njime i da ih šalje propovijedati" (Mk 3,13-15). Apostolska služba je čin poziva, sudjelovanja u Kristovu poslanju (usp. Mt 10,40; Lk 10,16; Iv 20,21). Oni koji su od Isusa poslani kao apostoli, predstavljaju njega samoga. Isus njima predaje svoju osobnu moć ili vlast (usp. Mt 10,1; Mk 6,7; Lk 9,1; 10,19), da nastave njegovo djelo spasenja: "Kao što mene posla Otac, i ja šaljem vas" (Iv 20,21). Njihova služba je služba pomirenja (2 Kor 5,18), koja uključuje opraštanje grijeha (Iv 20,23), slavljenje Euharistije (Lk 22,19) i predavanje Duha Svetoga po polaganju ruku (Dj 6,6; 19,6). No, ništa od toga ne mogu učiniti sami: "Bez mene ne možete učiniti ništa" (Iv 15,5). Njihovo poslanje od njih traži da u najdubljoj dubini svoga bića budu u zajedništvu s Kristom, od koga dobivaju potrebnu snagu za ispunjenje poslanja. U tome Ratzinger prepoznaje bitni sakramentalni temelj apostolske službe: "Sakrament znači: dajem ono što sâm od sebe ne mogu

---

¹¹ J. Ratzinger, *Pilgrim Fellowship of Faith*, str. 159.

dati; činim nešto što nije moje djelo; primio sam poslanje i postao sam poslanik nečega što mi je netko drugi povjerio.”¹² Ono što je Božje, jedino se može primiti preko sakramenta, ne po vlastitim djelima niti posredstvom zajednice.

Da bi naglasio kristološku i sakramentalnu narav apostolske službe, Joseph Ratzinger se služi tumačenjem svećeničke službe i liturgije koje sv. Pavao donosi u Rim 15,15-16.¹³ U tom odlomku Pavao veli: “Ipak vam djelomično smionije napisah da vas na poznato nekako podsjetim poradi milosti koja mi je dana od Boga – da budem bogoslužnik Krista Isusa među poganima, svećenik evanđelja Božjega, te prinos poganâ postane ugodan, posvećen Duhom Svetim.” Pavao ovdje sebe naziva *leitourgōs* Krista Isusa, vršiteljem bogoštovne ili svećeničke službe (*hierourgounta*) u odnosu na Evanđelje. Naviještanje Evanđelja nije nekakva religijska promidžba, nego je svećenička, žrtvenička akcija, koja starozavjetno žrtveno štovanje dovodi do svog ispunjenja. Taj kulturni čin mijenja poganski svijet “na takav način da kao obnovljeno čovječanstvo svijet postaje kozmička liturgija, u kojoj čovječanstvo mora postati klanjanje i odsjev slave Božje”.¹⁴ Iako povezanost apostolske službe kao takve s Kristovim pashalnim misterijem i njegovom trajnom euharistijskom prisutnošću u Crkvi nije očita, ipak se ne može zanijekati. Kao što se mučeništvo u liturgijskim izrazima shvaća kao polaganje vlastita života kao žrtve za čovječanstvo i prema tome kao sjedinjenje s Kristovom žrtvom (usp. Fil 2,17), te kao što je kršćanski život u cjelini usmjeren tako da postane dragovoljno darivanje samoga sebe Bogu koje se sjedinjuje s Kristovim darivanjem samoga sebe (usp. Rim 12,1-2), tako i duhovni temelj apostolske službe mora biti izgrađen na toj “povezanosti s Gospodinom”, koja nas ujedinjuje s Kristom u tjelesno-duhovnu egzistenciju. Pavao naglašava da njegovo poslanje nije samo zajedništvo u mišljenju, htjenju i djelima, tj. odnos koji je moralan i racionalan po svojoj prirodi, nego nešto više, jer je (kao što će kasnija teologija pokazati) sakramentalno

¹² J. Ratzinger, *Called to Communion*, str. 115.

¹³ Usp. Joseph Ratzinger, *Eucharist and Mission*, u: *Irish Theological Quarterly* 65 (2000), str. 245-264., posebno str. 261-262. To je izvorno bilo predavanje na Euharistijskom kongresu biskupije Como 10. rujna 1997., koje je u donekle ispravljenom obliku predstavljeno 24. rujna 1997. na Nacionalnom euharistijskom kongresu u Bologni. Zahvalan sam vlč. prof. D. Vincentu Twomeyu, S.V.D., koji me je uputio na taj značajni članak.

¹⁴ Isto, str. 261-262.

utemeljeno; da je stvarno "sjedinenje s onim koji je žrtvovan - i u uskrsnuću - vječno živom tijelu Isusa Krista".¹⁵ To je uključivanje samoga sebe u Kristovu pashalnu žrtvu i u njegovu egzistenciju. Jedinstvo apostolske službe je jasno: misionarska aktivnost nije samo postavljena pokraj liturgije nego "obje znače živu cjelinu koja se sastoji od nekoliko dimenzija".¹⁶

Iako neki elementi apostolskog poslanja, na primjer oni koji se odnose na osnivanje Crkve, ostaju njoj vlastiti, Novi zavjet jasno uči da su apostoli doista prenijeli bit tog poslanja svojim nasljednicima. Djela apostolska i pastoralne poslanice svjedoče o različitim službama u lokalnim crkvama, koje su se postupno razvijale u stalne i određene oblike. U vezi s tim, Joseph Ratzinger ističe dva teksta od posebne važnosti. Prvi je Pavlov oproštajni govor prezbiterima ili starješinama Efeza (Dj 20,18-35), koji u sebi sadrži opsežnu teologiju svećeništva. Govor je jednostavna shema pojma apostolskog nasljedništva: veza između apostola i prezbitera razvidna je u prenošenju pastoralnih ovlasti s jednoga na drugog. Službu prezbitera, razumije se, nije ustanovio Pavao, nego Duh Sveti (20,28), i kao takva ona mora biti ono što je poslije označeno kao "sakramentalno". Na prezbitere se doista gleda u funkcionalnom smislu kao na nadzornike, no oni su mnogo više od toga. Oni su pastiri smješteni u tradicijskoj liniji tradicijskom nizu sakralnih službi koje su prije obavljane unutar staroga Božjeg naroda Izraela, koje su također povezane u sadašnjosti s Kristom, Dobrim pastirrom. Oni nastavljaju apostolsku službu da pasu stado, i stoga preuzimaju pastoralnu službu samoga Krista.¹⁷

Drugi je tekst 1 Pt 5,1-4, koji Ratzinger tumači kao "zrcalo svećenika". U Novom zavjetu taj tekst daje najjaču poveznicu između apostolske i svećeničke službe. Petar sebe predstavlja kao "sustarješinu" (*synpresbyteros*), postavljajući time temeljni identitet službe apostola i prezbitera. Teologija apostolske službe primjenjuje se dakle u svećeničkoj službi, koja stvara novozavjetnu teologiju svećeništva. Nadalje, ideja pastira također se primjenjuje za tumačenje svećeničke službe. Krist je "Pastir i Čuvar (*episkopos*) duša vaših" (1 Pt 2,25). Na taj način, riječ *episkopos* ili "nadglednik", koji je profanoga porijekla, poprima novu teološku dimenziju. Nositelj svećeničke službe povezan je ne samo s apostolom po riječi

---

¹⁵ Isto, str. 262.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Usp. J. Ratzinger, *Principles of Catholic Theology*, str. 278-279; idem, *Called to Communion*, str. 122.

synpresbyteros nego i s Kristom, "Natpastirom" (1 Pt 5,4), po riječi *episkopos*. Možemo dakle zaključiti da je pri kraju apostolskog razdoblja postojala posve razvijena teologija svećeništva Novoga zavjeta. Biskupska i svećenička služba nastavljaju misiju apostola, utemeljenu na Kristu, vrhovnom Velikom svećeniku i Dobrom pastiru.

3. "ŽIVIM, ALI NE VIŠE JA, NEGO ŽIVI U MENI KRIST"

Kristološki temelj svećeništva odražava se i na svećenikovu osobnu duhovnost i njegov način obavljanja službe. Kao što su to činili apostoli, tako i svećenik mora njegovati duboku osobnu povezanost s Kristom, posebno preko molitve, proučavanja i nasljedovanja Kristove poslušnosti, njegove poniznosti, istinitosti, velikodušnog darivanja samoga sebe i dragovoljne spremnosti za poslanje koje mu je povjereno. Povezanost s Kristom, koja već postoji u najdubljim dimenzijama svećenikova bića, mora biti živa u njegovoj svijesti i djelima. Na taj način ona mu daje jedinstvo i smisao života sred mnogovrsnih aktivnosti koje se od njega očekuju i ujedno mu daje unutarnju dubinu u svemu što čini.

Kako se svećenički život ne bi izrodio u aktivizam, Joseph Ratzinger naglašava važnost molitve i kontemplacije, koje su, osim što vraćaju radost u Gospodinu, zacijelo najvažnije od svih pravih pastoralnih aktivnosti.¹⁸ Prihvatanje svećeničkog poziva i sazrijevanje u svećeništvu zahtijeva nasljedovanje Isusa prema Gori, mjestu njegove molitve, u što je uključeno "oslobađanje od svakodnevnih briga, tišina, razmatranje, obraćanje živom Bogu", kako bismo došli "do te otvorenosti i tih visina gdje se može čuti Isusov glas".¹⁹ Plodan svećenički život moguć je jedino ako se nauči osluškiivati Isusov glas. U svojemu prvom susretu s rimskim klerom, papa Benedikt je ponovio to svoje uvjerenje: "Posvetiti vrijeme molitvi u Božjoj prisutnosti stvarni je pastoralni prioritet; to nije dodatak pastoralnom radu: biti pred Gospodinom pastoralni je prioritet i, zapravo, najvažniji."²⁰

---

¹⁸ Usp. J. Ratzinger, *Pilgrim Fellowship of Faith*, str. 168-172.

¹⁹ J. Ratzinger, *Ministers of Your Joy*, str. 83 (malo modificiran).

²⁰ Benedikt XVI., Address to the Clergy of the Diocese of Rome, 13 May 2005: *L'Osservatore Romano*, English-language edition (18 May 2005), str. 10.

Svećenik je ujedno sluga i prijatelj Gospodinov; njegov je život određen odnosom prema Kristu koji ulazi u dubinu njegova bića i koji je istodobno duboko osobni odnos. Na ontološkoj razini, svećenik pripada Kristu po onome što će poslije teologija nazvati neizbrisivim biljegom, koji prati sakrament reda, djeluje na njegovo biće na najdubljoj razini i ujedno je pretpostavka za valjano slavljenje sakramenata. Pojam "biljega" izražava zajedništvo u služenju i upućuje, s jedne strane, na činjenicu kako je, u konačnici, onaj koji je uvijek na djelu sâm Gospodin, dok, s druge strane, u vidljivoj Crkvi on uvijek djeluje preko ljudi. Budući da je Krist taj koji djeluje preko svećenika u slavljenju sakramenata, "biljeg" jamči valjanost sakramenta i onda kada je službenik nedostojan, ali je ujedno i osuda tog sluga i zahtjev za pravilno življenje sakramenta.²¹

Na osobnoj razini, Joseph Ratzinger naglašava potrebu da svećenik gaji prijateljski odnos s Kristom. To prijateljstvo, popraćeno s poslušnošću Kristovoj volji, zapravo jest tajna svetosti.²² U svojem propovijedanju i službi, svećenik ima zadaću da sam postane glasnik Riječi. Ta služba označava intimno i privilegirano sudjelovanje u Kristovu poslanju, koje obznanjuje i veličinu i skromnost svećeničke službe. Poslanje nije svećenikovo, nego Kristovo, ali svećenik sudjeluje u radosti te misije kao prijatelj, jer je Krist učinio svoje sluga svojim prijateljima (usp. Iv 15,15). Prijateljstvo označava i povjerenje, a Krist je sebe povjerio na poseban način svećenicima, jer je njima omogućeno da govore s njegovim "Ja", *in persona Christi capitis*. Prijateljstvo s Isusom Kristom je "bit svećeništva"; zahtijeva molitveni odnos s Kristom i duboko unutarnje zajedništvo s njim.²³ To prijateljstvo, kao i svako pravo prijateljstvo, uključuje i zajedništvo u mislima, osjećajima, željama i djelima, te istodobno omogućuje svećeniku da živi, trpi i radi s Kristom i za njega.

Svećenikov je odnos s Kristom također temelj njegova odnosa s Crkvom i zajednicom. Kao sluga, pozvan je naviještati ne sebe

---

²¹ Usp. J. Ratzinger, *Pilgrim Fellowship of Faith*, str. 162-164.

²² Usp. Benedict XVI, Homily at the Vespers with Seminarians, Cologne, 19 August 2005; *L'Osservatore Romano*, English-language edition (24 August 2005), str. 7. Philippe Raguis, OCD, opisivao je prijateljstvo s Kristom kao srž duhovnosti pape Benedikta; vidi njegovo djelo: „Une foi profondément enracinée dans le Christ“ u *Kephas* 17 (2006), str. 35-44.

²³ Benedict XVI, Homily at the Chrism Mass, 13 April 2006: *L'Osservatore Romano*, English-language edition (19 April 2006), str. 3.

niti svoja mišljenja, nego Krista. Riječi same po sebi za to nisu dostatne, nego svećenikov život mora biti posvećen Kristu, tako da drugi mogu upoznati snagu i radost vjere. Zajedništvo s Kristom vodi prema želji sudjelovanja u njegovoj ljubavi prema svima i u njegovoj volji spašavanja i pomaganja sviju. Ljubeći Krista, svećenik otkriva kako kršćanska vjera donosi radost i daje smisao svim ljudskim stvarnostima, a posljedica toga jest da on žarko želi dijeliti to bogatstvo s drugima. Svećeništvo, dakle, nije privatna stvar svećenika, nego postoji unutar Crkve i za nju, i njime se nastavlja poslanje Dobroga pastira. Ljubav prema Crkvi ide ruku pod ruku s ljubavi prema Kristu, jer jedino u stvarnom zajedništvu s Crkvom susrećemo pravoga Krista.²⁴

Umjesto da prenosi privatnu filozofiju života, svećenik se brine da bi se Božja Riječ mogla upoznati i zavoljeti, tako da sve ljude vodi k istini i svetosti, i time pridonosi izgradnji Tijela Kristova koje je Crkva. To zahtijeva od njega veliko samoodricanje, po mjeri koju je postavio sv. Pavao: „Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist“ (Gal 2,20). Sve to znači gubiti sebe u Kristu, te vodi k pravom otkrivanju sebe i zajedništvu s njim. Ukratko, svećenička služba traži čitavo svećenikovo biće, iznad svake funkcije, tako da sve što svećenik jest i čini, sudjeluje u dinamici “ne ja”, ali ipak “potpuno ja”.²⁵

4. SVEĆENIK: ČOVJEK ISTINE I RADOSTI

Ne čudi činjenica da Joseph Ratzinger, koji je cijeli svoj život posvetio služenju istini, naglašava ljubav prema istini kao bitnu osnovu svećeničke formacije. Biti istinit, nosi sa sobom i rizike, kao što je očito iz oprečnih primjera Pilata i sv. Tome Mora. Zbog opasnosti koje može donijeti življenje prema istini, lako je izgubiti i hrabrost i podleći tiraniji zahtjeva konformističkoga društva. Francuski katolički romanopisac Georges Bernanos, kojega Ratzinger često navodi, dramatično ilustrira tu opasnost u svom opisu biskupa Espelettea, popularnog društvenog biskupa koji zna reći baš ono što odgovara situaciji i što bi se tražilo od čovjeka u njegovoj službi. Biskup je na kraju promašio svoje zvanje, jer je

²⁴ Usp. J. Ratzinger, *Called to Communion*, str. 128-131.

²⁵ Usp. J. Ratzinger, *Pilgrim Fellowship of Faith*, str. 160-161.

njegova spremnost prilagođavanju modernim mišljenjima i idejama ujedno bila nijekanje vječnoga biljega kojim je obilježen.²⁶

Kao što Ratzinger tvrdi, "manjak istine je teška bolest našega vremena";²⁷ "pravi problem čovječanstva zacijelo je zatamnjenje istine".²⁸ Nesposobnost da se utvrdi i prihvati istina o nama samima, šteti razvoju u osobnoj zrelosti i slobodi, posljedica čega je tupi osjećaj neuspjeha. Na međusobnoj razini završava u nepromišljenom konformizmu vodećim modama i idejama, koje se brzo mogu pretvoriti u tiraniju protiv istine. U takvoj situaciji, svi naši dani postaju sivi i radost ne može dugo trajati. Naprotiv, kada čovjek živi u skladu s istinom, u vjernosti Bogu i njegovom objavljenom zakonu, on "dolazi do spoznaje da ga Bog voli i otkriva radost u istini i pravednosti – radost u Bogu koji tada postaje njegovo osnovno radovanje".²⁹ Jedino kada prihvaćamo katkada bolnu istinu o sebi, možemo postati slobodni od samih sebe i slobodni za Boga. Dosljedno tome, istinitost jest čvrsti kamen na kojemu se može graditi zrelo i radosno svećeništvo.

Radost se ističe kao jedna od glavnih tema u homilijama i govorima pape Benedikta XVI. U starijim spisima sadašnji Papa tumači kako se radost mora razumjeti.³⁰ To nije površni osjećaj lagodnosti, nego radost izlazi iz same naravi Evanđelja, koje nije nikakav teret, nego je uistinu radosna vijest za čovječanstvo. Razumije se da i Evanđelje može uznemirivati, jer nas primorava da se suočimo sa svojim grijesima i poziva nas na obraćenje: "Istina nije uvijek čovjeku ugodna, ali jedino ga istina čini slobodnim i jedino mu sloboda donosi radost."³¹ Radost proistječe iz susreta s onom ljubavi koja ne može nikada nestati, iz spoznaje da je svaki od nas željen od Boga, od njega ljubljen i spašen, te određen za dioništvo u vječnom životu s njim. Bog nas je toliko ljubio da je dao svojega Sina da umre za nas; dakle, u istini smo ljubljeni. Evanđelje, dakle, daje životu smisao i unutarnji sklad, i omogućuje

---

²⁶ J. Ratzinger, *A New Song for the Lord*, str. 213; Usp. Georges Bernanos, *L'Imposture*, u: *Oeuvres Romanesques* (Paris: Bibliothèque de la Pléiade, 1961), str. 387-388.

²⁷ J. Ratzinger, *A New Song for the Lord*, str. 213.

²⁸ J. Ratzinger, *Truth and Tolerance: Christian Belief and World Religions* (San Francisco: Ignatius Press, 2004), str. 66.

²⁹ Benedict XVI, *Encyclical Letter Deus Caritas Est* (25 December 2005), br. 9.

³⁰ Vidi posebno J. Ratzinger, *Faith as Trust and Joy – Evangelium*, u: *Principles of Catholic Theology*, str. 75-84.

³¹ *Ibid.*, str. 79.

ljudima da prihvate sebe te da žive s vjerom i nadom, katkada i u vrlo teškim prilikama.

Vrlo je znakovito da je bogati i nadahnuti opis radova Josepha Ratzingera o svećeničkoj duhovnosti naslovljen *Suradnici vaše radosti*, izrazom iz 2 Kor 1,24. Kao suradnik kršćanske radosti, svećenik mora najprije sam za sebe otkriti tu radost, a to može učiniti jedino kada prihvaća poruku Evanđelja kao svoju vlastitu, u tom intimnom odnosu prijateljstva s Gospodinom, što bi trebalo obilježavati cijeli njegov život. Vedro raspoloženje i smisao za humor vanjska su očitovanja te nutarnje radosti, što je znak djelovanja Božje milosti u duši. Svećenikova radost, koja raste u skladu s velikodušnošću njegovoga darivanja samoga sebe Kristu, proizlazi iz njegova povjerenja u Gospodina, bez obzira na kušnje i nevolje koje će morati podnijeti, iz njegovog uvjerenja da će njegov rad unatoč oskudnim rezultatima donijeti plod za rast Božjega kraljevstva. Izvor radosti je i njegova svijest da je biti svećenik ujedno najveći zahtjev i najveći dar. Kao suradnika radosti njegova je zadaća navijestiti svijetu radost Evanđelja riječima i sakramentima, vlastitim svjedočanstvom života i velikodušnom otvorenošću svemu što Gospodin od njega traži.

Kako bi njegov život i služba uistinu bili plodni, svećenik mora ostaviti sve da bi sebe bez oklijevanja mogao darivati Gospodinu, živjeti s njim i biti spreman prihvaćati bilo koju službu koja mu bude povjerena u Kristovu Tijelu, tj. u Crkvi. To samodarivanje je u konačnici sama srž crkvenoga zakona o celibatu. Međutim, Gospodinova velikodušnost neizmjerljivo nadmašuje onu svećenikovu. Tumačeći Mk 10,28-31, Joseph Ratzinger govori o nagradama koje dobivaju oni koji sve ostavljaju da bi slijedili Krista: "Bog je velikodušan i ako iskreno gledamo naš život, priznat ćemo da je on zapravo stostruko odgovorio na svaki naš čin odricanja."³²

U Euharistiji svećenik svakodnevno dolazi u dodir s izvorom svoje radosti. U svojim različitim dimenzijama Euharistija uvećava radost: radost zbog spasenja koje je Gospodin za nas ostvario u pashalnom misteriju; radost zbog stalne Božje prisutnosti; radost koja proizlazi iz intimne povezanosti s njim, što se ostvaruje u svetoj Pričesti i povezuje nas još više sa životom Presvetoga Trojstva; to je euharistijska radost koja nas potiče na služenje i odlučno prenošenje evanđeoskoga kvasca društvu i cijelome svijetu; radost

---

³² J. Ratzinger, *Ministers of Your Joy*, str. 126.

koja dolazi od Božjega obećanja konačnog sjedinjenja s njim u vječnom životu, kojemu je Euharistija predokus i zalog.

U školi Euharistije učimo kako se ispravno živi. Budući da svećenik dok slavi Euharistiju djeluje *in persona Christi*, on govori s Kristovim "Ja". Postati svećenik i biti svećenik, znači stalno kročiti naprijed prema većoj sličnosti s Kristom; to je put do Boga i drugih, put ljubavi.³³ Preko dijaloga s Kristom koji se događa u euharistijskoj adoraciji i u slavljenju euharistijske žrtve, svećenik kuša i uči onu požrtvovnu ljubav koja je nadvladala grijeh i smrt i koja čini čovjeka sposobnim da uđe u radost vječnoga života. Iz tog razloga, kao što papa Benedikt XVI. reče svećenicima rimske biskupije, svaki bi svećenik trebao reći u istini: "Sveta Misa je apsolutno središte moga života i svakog moga dana."³⁴

Euharistija u obliku sinteze sadrži cijelo svećenikovo poslanje. Budući da je tako, svećenici imaju veliku zadaću i odgovornost da stalno žive i svjedoče "misterij koji se njima stavlja u ruke za spasenje svijeta".³⁵

S engleskog preveo: *Petar Rajič*

"MINISTERS OF YOUR JOY"
POPE BENEDICT XVI ON THE PRIESTHOOD

Summary

The article examines the nature of priesthood and the reflections of Pope Benedict XVI on this theme during the first year of his Pontificate.

The first part of the essay deals with the debate on the nature of priesthood. According to the traditional Christocentric, ontological and sacramental understanding, the priesthood is rooted in the being of the man who ministers. In the 1960s a more social and functional view came to the fore, which describes the priesthood in terms of a ministry to the congregation within the social institution called the Church. Joseph Ratzinger developed his own theological

---

³³ Usp. J. Ratzinger, *A New Song for the Lord*, str. 225-226.

³⁴ Benedikt XVI, *Adress to the Clergy of the Diocese of Rome*, 13 May 2005, u: *L'Osservatore Romano*, English-language edition (18 May 2005), str. 3.

³⁵ Benedikt XVI, *Angelus, 18 September 2005*, u: *L'Osservatore Romano*, English-language edition (21 September 2005), str. 1.

understanding of the priesthood in the aftermath of the Second Vatican Council, at a time when the very meaning of what it means to be a priest was hotly debated. In line with the Council's teaching, he renews the traditional Christocentric conception of the priesthood, centred on the celebration of the sacraments, by incorporating what is valid in more recent approaches, particularly the emphasis on preaching God's word and guidance of the community.

The second part touches upon the priesthood as the continuation of the mission of Christ. The saving mission of Jesus Christ, the divine Son, is the basis for Joseph Ratzinger's theological reflection on the priesthood. Christ's whole being is mission and relationship. To emphasise the Christological and sacramental nature of the apostolic ministry, Joseph Ratzinger refers to St Paul's priestly and liturgical description in Rom 15:15-16. A second text is 1 Pet 5:1-4 which Ratzinger describes as a kind of "mirror of priests".

Part three examines the Christological basis of the priesthood which has consequences for the priest's personal spirituality and his manner of carrying out his ministry. To avoid the degeneration of priestly life into mere activism, Joseph Ratzinger emphasises the importance of prayer and contemplation which, apart from restoring our joy in the Lord, are the most important of truly pastoral activities. At the personal level, Joseph Ratzinger stresses the need for the priest to cultivate a relationship of friendship with Christ. This friendship, accompanied by obedience to Christ's will is, in fact, the secret of holiness.

The fourth part looks upon the priest as a man of truth and joy. By living in accordance with the truth, in fidelity to God and to his revealed law, man "comes to experience himself as loved by God and discovers joy in truth and in righteousness – a joy in God which becomes his essential happiness".